ԶՈՐԵՔՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ — ՏԱՐԻ — ԹԻՒ — 677 — ՇԱԲԱԹ — 30 — ՅՈՒՆՎԱՐ 1865

ՊԱՅՄԱՆ ՝Ի

Կ. Պոլսոյ համար. Տարեկան 180 ղրշ. Արծաթ
,, ,, Վեցամսեայ 100 ,, ,,
,, ,, Եռամսեայ 60 ,, ,,
Գաւառաց համար. Տարի . 200 ,, ,,
,, ,, Վեցամսեայ 110 ,, ,,
Մէկ թիւը՝ Մեծ թերթ 4 ,, ,,
,, Փոքր ,, 2 ,, ,,

ՄԱՍՐԱՄ

ԼՐԱԳԻՐ

ՊԱՅՄԱՆ ՝Ի

Բաժանորդագրութիւնը կանխիկ է, եւ ամենն ամսոյ 1էն կամ 15էն կ՚ակսի:
Ծանուցման տողը 2 դուրուշ է:
Դուրս գացած լրագրաց համար ծախքը խմբագրութեան վրայ է:
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որեւիցէ գրութիւն՝ Խմբագիր=Տնօրէնին պիտի ուղղուի. եւ համար ծախքն ալ ղրկողին վրայ է:

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 30 ՅՈՒՆՎԱՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Փետրուար 7ին (Ն. Տ.) Լոնտոնէն եկած հեռագրաւորը մ՚Ընդպհոյ խորհրդարանաց բացուիլը կը ծանուցանէ։ Թանի մ՚առանց ի վեր խօսք կար թէ Ա. Թագուհին անձամբ պիտի բանայ խորհրդարանները։ բայց այս լուրն անհիմն եղած կերեւի, որովհետեւ հեռագիրն առ վաղօրեայ տեղեկութիւն մը չտար։ ուստի վերհրատարակեմ խօսուելիք ճառը փոխանորդ մը կարդացած ըլլալու է։ Բայց նոյն առեւնարանութեան բնագրին սպասելով, առ այժմ հեռագիրն այսչափ միայն կրսէ թէ օտար տերութեանց հետ Ա. Թագուհւոյն կառավարութեան ունեցած յարաբերութիւնները շատ ազեկ են։ Նեբքին դարձերը գոհացուցիչ վիճակի մէջ են եւ տարաղաչքած գաւառաց (բանտարկին սրութեան պատճառած) անդորրութենէն յառաջ եկած խեղճութիւնն օրէ օր կը պակսի։ Իսկ Մերիկայի ինդրոյն նկատմամբ թագուհւոյն ճառը կը յայտնէ թէ իր կառավարութիւնը զոհունակութեամբ պիտի ողջունէ ներկայ պատերազմին բարեկամաբար մէկ լուծումը, և հաւատարմութեամբ պիտի յարի իւր միջնէ ցարդ պահած չեզոքութեան։

Խորհրդարանը բացուելէն առաջ, ընտրութեան իրաւունքը բաւական ատենարանութեանց նիւթ մատակարարեց։ Ուրիշ էջի մը մէջ Գ. Գրայթի մեծ ճառէն քանի մը քաղուածներ յառաջ կը բերենք ասոր նկատմամբ։ Անկից եաքը առևտրական դրծոց պաշտօնեայ Գ. Միլնրը Սիպսըն, և խորհրդարանի անդամներէն քանի մ՚ անձինք այս խնդրոյս վրայ խօսեցան։ Բայց ըստ մեզ այս նիւթիս վրայ ամենէն կարեւոր վիճաբանութիւնները խորհրդարանին մէջ պիտի բացուին, ուստի այն ատենը մեր ընթերցողաց աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններ տալու առիթ կունենանք։ Այս տարի խորհրդարանին հինգերորդ և վերջին նիստն ըլլալուն, նոր քուէարկութիւններէն առաջ՝ հարիւր ընտրութեան իրաւանց կուսակիցներն իրենց դէնքերը պիտի դրծածէն խնդիրը կարգի դնելու համար։ Թէպէտ Թ. այմն, Մօրնինկ-Քոսթ և ուրիշ քանի մը լրագիրներ՝ անգլիական ժողովուրդն ամենևին հոգ չըներ, կրսեն, ընտրութեան իրաւունքը ձեռք բերելու կամ չբերելու, սակայն ասոնց բնածները շատ հաւանական չթուիր մեզ։

Փարիզի „Մոնիթէօրը կը ծանուցանէ թէ Գաղղիոյ խորհրդարաններն ալ փետրուար 15ին պիտի բացուին։

Բրուսիոյ թագաւորին և երեսփոխանական ժողովոյն մէջ նորէն բացուած վէճը շուտով վերջանալու նշան ցոյց չտար։ վասն զի, ինչպէս նեղքին գործոց պաշտօնեայն իւր խօսած մէկ ճառին մէջ բնած է, մինչև որ խորհրդարանը թագաւորին պահանջած զինուորական ծախքերը չընդունի, կառաւարութիւն չպիտի կրնայ հաստատուիլ։ Բաս երեսփոխանաց ժողովին ալ տեղի տալու չպիտի դիջանի, և այն ատեն տեսնելու է թէ թագաւորն ինչ միջոցի պիտի դիմի։ Հարկ չկայ ըսել թէ ժողովը լուծելու և նոր ընտրութիւններ ընելու իրաւունք ունի։ բայց անցեալ տարի ալ երբ ասոնք բրաւ, ժողովուրդը դարձեալ առաջուան պատամբ երեսփոխաններն ընտրեց, որով հանգամանքն ալ աւելի մեծցաւ։

Բայց այսօր ամենէն դարմանալի լուրը Ռուսիայէն կառնուք։ Ինչպէս որ մեր նախընթաց թուով ծանուցածենք, Ռուսիոյ ազնուականներն ալ դերբազիր մը մատուցած են Ա. Ալեքսանդր Բ. Կայսեր, որ օրէնսդրական ժողով և ներկայացուցիչ մը կազմելու հաւանութիւն ասայ։ Ասիկայ եթէ յաջողի՝ մեծ քայլ մ՚է Ռուսիոյ համար դէպ ի Արեւմտեան ամենէն քաղաքակիրթ ազգաց դրութիւնը, որ է սահմանադրական վարչութիւն մ՚ ունենալ։ Ռուսիա մինչև յայսօր բացարձակ աբսոլութեանց ամենէն բացարձակն և սահմանադրական վարչութեան օրերիմ թշնամի հանդիսացած է։ Ուրեմն եթէ իւր այնչափ ատած բանը հիմա ընդունի, պիտի հարկադրենք խոստովանելու թէ մտաւոր յառաջդիմութեան ազդեցութիւնն անդիմադրելի է։ Ոչ չգիտեր որ Ռուսիոյ մէջ ամենէն զօրաւոր, բայց և ամենէն լուսաւոր մասն ազնուականութիւնն է, ուստի և առաջին անգամ կատարեալ ժողովրդական խորհրդարան մը չկրնար հաստատուիլ։ Հաւանական է սակայն որ տարկայ (սերֆ) ազատութենէն վերջը Ռուսիա ալ սահմանադրական դրբութիւնն ընդունի։

Ռուսիոյ սերութիւնն ալ չորս տարիէ ի վեր իր տարեկան եկամտից մասայ։ Ներդաշնակութեամբ հոգմը կը շնչէ ամոյի անուանելուն վրայ։ և ծառոց տերևներուն մէջ առանկ տեսակ նուագներ կը յօրինէ։

Բայց, օհ, հեռու երթալ պէտք չէ։ Ներդաշնակութեամբ մանկիկն իր զրանին մէջ կը քնանայ, և իւր տարեկան ճիչերը մօր մը ներդաշնակ երգերով կը մեղմանան։ Մարդս երաժշտութեամբ կը մեծնայ։ Այրենիներն անգամ իրենց երաժշտութիւնն ունին։ Անոնց եղեգնեայ փողերը, կիթառաց, դաշնակաց և ամենէն ընտիր նուագարանաց նախորդներն են։ Անոնց կոչտ հաղներդութիւնները՝ Եւրոպեան թատերաց ամենամեծ երաժշտութեան սկզբնատիպերն են։ Երաշտութեան ազդեցութիւնն ամէն ջիղերու մէջ կը նկրշնչէ։ Անով զինուորը պատերազմի դաշտին վրայ կը սլանայ և երիտասարդը թնդանօթներու մռնչիւնքի բոմբիւնեներուն մէջ սրնթաց կ՚արշաւէ։ Ամէն հանդէսներ երաժշտութեամբ կը կատարուին։ Թագաւորէն սկսեալ մինչև մարդոց ամենէն յետինը, երաժշտութեամբ իր ուրախութիւնը կը յայտնէ, իր տրամութիւնները կը փարատէ, իր վիշտերը կամոքէ, իր յաւերուն սփոփանք կը փնտռէ։

Հայաստան ալ իր երաժշտութիւնն ունեցաւ։ Իր Գողթան երգիչներուն յիշատակը, ծերունի պատմագիր մը, Խորենացին, մեզ հասուցած է։ Այլ ո՞ւր են անոնք։ Դարերէ ի վեր անհետ եղած են։ Անոնց փոխարէն բուերու ախուր ճիչը կը լսուի հիմայ աւերակաց վրայ, և լուսնին արծաթափայլ նշոյլներն ալ հայոց օրիորդներուն ամարուան գիշեր մը բացթեայ երկնից ներքև յօրինած պարահանդէսները չեն լուսաւորեր։ Ամէն տեղ լռութիւնը տիրած է։ Աւերակ, ամայութիւն, փլատակներ և կիսակործան մահարձաններ միայն կը մնան։ Հայաստանեայց ոգւոյն տխրութիւնը փարատող և նոր աշխոյժ տուող ներդաշնակ մը չունինք։ Հայերը սերմա՞նք Մանկունք հայրենեաց՝ չպիտի երգեն թշուառ ժողովուրդ, վհատեալ ազգ, նուաստութիւնդ վերջին ծայրը հասած ուրիշ կարեւոր լուր մը չկայ, և հաշտութեան զրոյցներն ալ լոյսն ի զուր ելան։ Ալ ախտանն ո՞ւր պիտի մնայ, հաւատի գուշակութիւն մը չենք կրնար ընել։ բայց այսչափս միայն կրնանք գիտնալ որ այնչափ մեծ զոհողութիւններէ ետև հիւսիսի իր պահանջողութիւններէն դիւրութեամբ ետ չպիտի կենայ։ Իսկ եւրոպական միջամտութիւն մը, ինչպէս Ալ. թագուհւոյն ճառէն ալ կերեւի, բոլորովին անհաւանական է։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պարոնաբեն մինչև Հնդկաստանի Գօմպա մայրաքաղաքը շինուած հեռագրաձեն արդէն բանիլ սկսած է։

Գաղտաբի կուսակալ Ա. սեմ. Կամիզ փաշան փետր. 1 թուով հեռագրաւոր մը ղրկելով Խարէր. Անծ եպարքոսին կը ծանուցանէ, թէ յունվար 29ին իրիկունը հեռագրաւոր մը ղրկեր է Գօմպայի անգլիական կառավարչին, և Մաքուրնի մօտ հեռագրաձեր խանգարած ըլլալուն պատճառաւ 44 ժամը հասեր է իր տեղը։ բայց յիշեալ խանգարումն անմիջապէս նորոգուելով, պատասխանը փութաց։ 1ին քանի մը ժամու մէջ ստացեր և նոյն օրը հոս Խարէր. Անծ եպարքոսին հաղորդեր է։

Այսպէս ահա երեք ամսոյ ճանրայ հեռաւորութեամբ երկրի մը քանի մը ժամու մէջ լուր կառնուի կը տրուի, և Լոնտրա ու Գօմպա՝ աշխարհի երկու ծայրերն՝ օր ըստ օրէական հաղորդակցութեամբ իրարու հետ կը կապուին երեքսր սահմանութեան պարզ՝ բայց զարմանահրաշ կիրառութեան շնորհիւ։

Կայսերական հրամանաւ՝

Ղալիպ փաշան արքունի գնուորական դպրոցին վերատեսուչ անուանեցաւ։ փոխանակ Սաֆվֆէթի փաշայի։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԳԼԻԱ

Հասարակաց խորհրդարանին երեւելի եւ ազատամիտ անդամներէն մէկը՝ Գ. Գրայթ՝ Գիրմինկէմ քաղաքին մէջ իրեն քուէ տուողներուն ճառ մը խօսելով, եռանդուն ծափահարութիւններով ընդունուեցաւ։ Գ. Գրայթի ատենաբանութիւնն երկու գլխաւոր կէտերու վրայ կը կացանար, անմիջականութեան սիրոյն եւ անգիտացող քուէ տալու իրաւանց ընդարձակութեան։ Գ. Գրայթ իր բարեկամին Գ. Քոպդեմի իր ուրախութիւնը կը յայտնէ, իր տրամութիւնները կը փարատէ, իր վիշտերը կամոքէ, իր յաւերուն սփոփանք կը փնտռէ։

Հայաստան ալ իր երաժշտութիւնն ունեցաւ։ Իր Գողթան երգիչներուն յիշատակը, ծերունի պատմագիր մը, Խորենացին, մեզ հասուցած է։ Այլ ո՞ւր են անոնք։ Դարերէ ի վեր անհետ եղած են։ Անոնց փոխարէն բուերու ախուր ճիչը կը լսուի հիմայ աւերակաց վրայ, և լուսնին արծաթափայլ նշոյլներն ալ հայոց օրիորդներուն ամարուան գիշեր մը բացթեայ երկնից ներքև յօրինած պարահանդէսները չեն լուսաւորեր։ Ամէն տեղ լռութիւնը տիրած է։ Աւերակ, ամայութիւն, փլատակներ և կիսակործան մահարձաններ միայն կը մնան։ Հայաստանեայց ոգւոյն տխրութիւնը փարատող և նոր աշխոյժ տուող ներդաշնակ մը չունինք։ Հայերը սերմա՞նք Մանկունք հայրենեաց՝ չպիտի երգեն թշուառ ժողովուրդ, վհատեալ ազգ, նուաստութիւնդ վերջին ծայրը հասած է։ Դո՞ւն երաժշտութեան հրեղէն լեզուն չես հասկնար։ Քու ջիղերդ թուլցած են։ Քու բաժինդ տգիտութիւն, ծուլութիւն, անհոգութիւն, երկպառակութիւն, կռիւ և կռիւ է։ աւա՜ղ, ամենաչնչին բաներու վրայ։ Ջլատեա՛ մարմին, զքեզ վերստին միացուցանելու համար ճարտար բժիշկ չպիտի գտնուի, թէեւ հմուտ բժիշկներ քեզ առաջնորդ ելան։

Հա՛յ Ազգ, քեզնէ ոմանք հիւսիսային բեւեռին տակը կապրին, և ոմանք այրեցած գօտւոյն ներքև։ Աշխարհս երկու կիսագունտերուն վրայ ամէն տեղ դու ցանուցիր եղած ես։ Կարծես թէ աւազի պէս ալեաց ձեռքը խաղալիկ կըլլան հայերը և ամէն տեղ կը մոլին։ Այլ զարմա՞նք, ամէն տեղ յառաջդիմութիւն կրնան՝ բայց ի Հայաստանի մէջ։ Հայն ուրիշ տեղեր կը յարգուի, Հայաստանի մէջ՝ աւա՜ռն կը կոխուի։ Անոր տաղանդն ուրիշ տեղեր կը բարգաւաճի, Հայաստանի մէջ կը մաղի։ Անիկայ ուրիշ տեղեր ճարտար է, լեզուագէտ է, ուսումի պէս խաղաղութեան ջերմ կուսակիցը ըլլալով, տերութեանց հաւասարակշռութիւնը պահելու համար պատերազմի դիմողները խստիւ կը հեգնէ եւ ուրախ կըլլայ որ այս խելքին ծառայողներն այսօր անարգուած եղած են։ « Անհնար է, կըսէ, հաշուել այն թշուառութիւնները որ այս երկրին (Անգղիոյ) վրայ բերաւ տերութեանց հաւասարակշռութիւնը պահելու կարծիքը։ Հարիւր եօթանասուն տարիէ ի վեր, երբ այս կարծիքը կը պաշտուէր, սարսափելի ուրուականի մը պէս ազգը պարտքով եւ հարկերով ծանրաբեռնեց։ Ասիկա էր բիւրաւոր անգղիացոց կեանքը զոհողը, եւ հազարաւոր ընտանեաց աղետից պատճառ եղողն եւ այն։ Պ. Գրայթ խնդակից կըլլայ նոնանպէս որ Ցանիմարքայի համար Անգղիոյ կառավարութիւնը պատերազմի դիմեր է։ Իսկ քուէարկութեան իրաւանց վրայ երկարօրէն խօսելով կրսէ թէ ինչո՞ւ համար 5—6 միլիոն պատուաւոր անգղիացիներ՝ որ ամէն տեսակ հարկերը կը վճարեն՝ այս իրաւունքէն զրկեալ մնան։ Բայց Պ. Գրայթ առայժմ մէկ միլիոն ուելի քուէ տուողաւորներ կը հարարի, այս թիւը քիչ քիչ աւելցընելու պայմանաւ, եւ այսպէս կը վերջացընէ իր ճառը։ « Քուէարկութեան արժանի անգղիացիներուն համար՝ անխոնջ ամենէն հին եւ պատկառելի խորհրդարանին մէջ իրենց ներկայացուցիչներ կայանալու իրաւունքը կը պահանջեմ։ վասն զի երբ անոնք խորհրդարանն ընդունելին, այն ատեն միայն կրնայ ըսուիլ թէ ազգաց ազգաց վերնատան մայրն Անգղիան՝ ինքն ալ ազատ է։ »

ԳԱՂԳԻԱ

Գաղղիոյ Թիւլ քաղաքին մէջ՝ որ 9700 բնակիչ ունի բաւական ծանր կռիւ մը տեղի ունեցած է։ Քաղաքական ատենը որոշեր է որ յունվ. 21ին սկսեալ հաստատ տուրք մը առնուի ոսոնավաճառը տարու ած կենդանիներէն։ Գիւղացիներն այս նոր տուրքը վճարել չուզելով, հարկապահանջներուն հետ կռիւ մը հաներ, եւ քիր ու քար տուղացեր են անոնց դլխուն։ Ամբոխը զինուորներն ալ հետ քշելով՝ հարկատուները քակելու ելեր է, եւ նետուած քարերէն բազմաթիւ մարդիկ վիրաւորուեր են։ Բայց մինչդեռ զօրաց հրամանատարին դլխուն ալ քար մը արձակեր են, երկու զինուոր իրենց հրացանները պարպեր են եւ գեղացիներէն մէկին անմիջապէս խնկեր մեռեր է։ Միւսներն ալ ալ ասիկա տեսնելով փախչող փախչողի ելեր են։ Իրիկունը քաղաքին մէջ հանդարտութիւնը վերահաստատուեր է։

ԻՏԱԼԻԱ

Թուրինէն հեռագրով լուր կուտան թէ Վ. Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորը փետր. 4ին (Ն. Տ.) Թուրինէն Ֆիորէնցա դարձեր է արքունեաց մէկ մասին հետ։ Պաշտօնէից խորհրդոյն նախագահ եւ արտաքին գործոց նախարար Ռաթազզի՝ Ֆիորէնցայի մէջ մնաց։ Ֆիորէնցայի մէջ ալ Ֆրանսայի դեսպանն ալ մնաց։ Ֆրանսայի դեսպանն ալ Ֆիորէնցայի մէջ

ծոյ պաչտօնեայ Լամարմօրա զօրապետն եւ օտար տէրութեանց դեսպաններն ալ արդէն օր առաջ ընակութիւնին Ֆիորէնցա փոխադրեր են Ռատի։ Կըսէ վերոյիշեալ հեռագիրը, օտար երկիրներ գանուող խորհրդարանները ու դարձակալներն այսուհետեւ իրենց նամակներն ուղղելի Ֆիորէնցա պիտի գրեն, որ՝ ինչպէս յայտնի է՝ Իտալիոյ տէրութեան մայրաքաղաքն եղած է։

ՌՈՒՍԻԱ

Լեհաստանի մէջ այս տարի հունձքերն առատ եղած չեն։ Գերմանական լրագիրները նոր ապստամբութիւն մը կը ծանուցանեն, զոր Լիթուանիոյ եւ Սամակիթիոյ մէջ յարուցանելու կաչխատին եղեր Լեհոյի փախստականք։ Վանքերուն գոյուիլը ժողովրդեան դայրոյթ առած չերեւիր, եւ կաթոլիկ կղերն ալ ապստամբաց պաչտպան կենալու չհամարձակիր։ Սիպերիայէն բազմաթիւ աքսորեալներ եղդարձուած են վերատին իրենց դատաստանը տեսնուելու համար, վասն զի ուրիշ աքսորեալ մը գիրենք ամբաստանած է իբրեւ մասնակից առաջուց գործուած սպանութեանց։ Բազմաթիւ Լեհ եկեղեցականներ Ռուսոյ խորերն աքսորուած են։

Կերեւի որ Ռուսիա վանքերը գոցելով միայն գոհ չպիտի ըլլայ, եւ Ս. Պալին կոնդակէն ասիթ առնելով՝ իր սէրութեան մէջ կաթոլիկ եկեղեցին բոլորովին Հռոմէն զատելու պիտի աչխատի։ Ռուսի ասիկա՝ ի գործ դնելու համար իրեն համաձիր կառավարութիւն մը կը փնտռէ կըսեն։

Ս. ՄԵՐԻԿԱ

Նիւ Եօրքէն յունվար 28 թուով լուր կուտան թէ Հիւսիսային Ամերիկայի ժողովքն եւ Հարաւային խորհրդարանը՝ խաղաղական բանակցութեանց հակառակ որոշումներ ընելով անոնց յաջող վախճան մը ունենալուն արգելք եղեր են։

Հիւսիսային զօրութիւնը դէպ ի Մոպիլ կը յառաջանայ, եւ Հարաւայինք Ուիլմինթընը պաչպանելէ յոյսերնին կտրելով, ամէն բան հրոյ ճարակ կուտան եւ ձգել երթալու կը պատրաստուին։ Բամպակը 18 ի իջեր է։

ԲԱՆԱՏԱ

Հիւսիսային Ամերիկայի մէջ եղած Բանատայի ընդարձակ երկիրները, որ Անգլիական գաղթականութիւն են եւ Անգլիոյ հպատակ, նոր դաչնակցութեամբ մը իրարու հետ պիտի կապուին։ Մայրաքաղաքներուն պաղութիւնը պատճառ կըլլայ Անգլիոյ որ իր ժառանգութիւններն ապագային մէջ պահպանելու այժմէն հնար մը մտածէ։ Ամերիկացիք ամէն անգամ երբ անգլիացւոյմէ ժպիտ կ'ելլան, Բանատայի վրայ յարձակելու ապահովութիւն կընեն։ ուստի Անգլիա ալ իր գաղթականութիւնները դաչնակցութեամբ մը զօրացընելու խորհուրդ դրանալով, խորհրդարանաց յառաջիկայ նիստին մէջ այս խնդիրը պիտի բացուի եւ ծանր քննութեան պիտի առնուի։ Խաղաղութիւնն անվրդով պահելու համար 1816ին Անգլիոյ եւ Միացեալ Նահանգաց մէջ եղած դաչնադրութիւնը Բանատայի լիճերուն վրայ երկու կողմանէ զինուորական զօրութիւն պահելը կ'արդիլուր։ Սակայն անցեալները Գ. Լինքօլն Անգլիոյ իմաց տուաւ թէ այս դաչնադրութիւնը վերջացընել կուզէ։ իր պատգամախօսութեան մէջ ալ Բանատայի լիճերուն վրայ զինեալ նաւատորմ մը կազմելու յորդորներ կուտար։ Ակիր Անգլիոյ իրաւացի կասկածներն աւելնալով, Բանատայի գաւառներն Ամադեան դաչնակցութիւն անուամբ միացընելով զօրաւոր կառավարութիւն մը հիմնելու դաղափարը գործադրելու ձեւք զարկաւ, որուն կազմութեանը համար միայն խորհրդարանին հաճութիւնը մնացած է։ Նոր դաչնակցութիւնը զարձեալ Անգլիոյ հպատակ պիտի ըլլայ, եւ թագաւորն կողմէն փոխարքայ մը պիտի նստի։ Երկու խորհրդարաններ պիտի ըլլան, մէկը Բարձր, որուն անդամները կառավարութիւնը պիտի անուանէ ցկեանս, իսկ միւսն Սատրին, որ քննէ արկու թեամբ պիտի ընտրուի։ Իսկ դաչնակցութեան զինուորական զօրութիւնը պէտք եղած առեն 500,000ի կրնայ հասնիլ։ Ասով Անգլիա Միացեալ Նահանգաց դէմ զօրաւոր հակատակորդ մը կանգնած կըլլայ իր իշխանութեան ներքեւ։

ՃԱՊՈՆ

Ճաբոնի Բօքօհամա քաղաքին նոյեմբեր 30 թուով կը գրեն թէ բարբարոսական նոր անդութութիւն մը սուզի մէջ ընկղմիր է յիշեալ քաղաքի եւրոպական գաղթականութիւնը։ Երկու անգլիացի պաչտօնակալներ վատաբար սպաննուեր են Բամօքուվա անուն դեղի մը մէջ, եւ մարմիններն ալ չարաչար յօշոտուեր է։ Այս նոդկալի խժդժութիւնն ընդհանուր ցասում պատճառեր է, եւ մինչեւ անդամ Ճաբոնի կառավարութիւնը խառնվեր է։ Կը կարծուի որ այս ոճրագործութիւնը թագաւորին հակառակ եղող իշխանի մը թելադրութեամբ եղած է, որպէս զի օտար տէրութիւնները թագաւորին հետ թշնամանան։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ժամանակ մ'ի վեր զանազան զրոյցներ կըլլան ապագայն զործոց տարատամ եւ տարտղին ընթացքին վրայ։ Շատերն ասոր պատճառը Սահմանադրութեան կը վերագրեն։ Առանց խօսքին նայելով՝ Սահմանադրութիւնէն յառաջ ազգային գործերն աւելի յաջող ընթացքի մէջ էին, Ս. Փշրիչեան հիւանդանոցն եւ ուրիշ ազգային հաստատութիւններն աւելի բարւոք կը մատակարարուէին, մէկ խօսքով ազգն այն ժամանակ աւելի լաւ վիճակի մէջ էր՝ քան թէ հիմա։

Այս չափազանց կարծիքն ունեցողներուն կրնանք ըսել որ իրենց գանգատած պակասութեանց պատճառը Սահմանադրութիւնը չէ, վասն զի անշուշտ տարակ մ'ըստ ինքեան ոչ չարիք կրնայ պատճառել եւ ոչ բարիք։

Ի՞նչ է հապա ասոր պատճառը։ — ահա այս է զոր պարտ կը համարինք քանի մը խօսքով հեռագրել։

Սահմանադրութիւնն օրէնք մ'է, այսինքն ընտիր մեքենայ մը՝ որ ինքն իրմէ բան մը չկրնար ընել։ բայց ջերմացուր, շարժի տուր, և գործածէ, այն ատեն կը տեսնես թէ ինչ զեղեցիկ արդիւնք յառաջ կրնայ բերել։ Սակայն եթէ առանց գործածելու ձգուի ատանկ օգտակար մեքենայ մը, քիչ քիչ կը ժանգոտի, անգործածելի կըլլայ և սակաւ ժամանակի մէջ կոչնչանայ։

Ուրեմն գառնանք և Սահմանադրութեան ապարդիւն մնալուն ճշգրիտ պատճառները հետազօտենք։

Երդեօք Սահմանադրութեան գործադրողներուն անհոգութիւնն է որ ամէն գործ ետ կը թողու։ Բայց անհնար է ժխտել որ անոնց մէջ ազգային բարեաց համար յօժարակամ աշխատողներ պակաս չեն, որք գոնէ իրենց անձնական գործերուն չափ ազգային գործերու հոգ և խնամք կը յուսընեն։ Իրաւ է որ բոլոր յանդանքն անոնց վրայ ձգողներ եղան, սակայն չենք գիտեր թէ խօսքով ամէն բանի վրայ պակասութիւն գտնող բծախնդիրներն՝ իրենք աւելի զոհողութիւններ ըրա՞ծ են ի՛ սէր Ազգին։ ապա թէ ոչ, ի՞նչ իրաւամբ այլոց սիրան ալ՝ զուր կը վիրաւորեն։

Բայց եթէ արդարախոհ ոգիներ վայրկեան մի աշխատութիւն յանձն առնուն իրաց ստոյգ վիճակին վրայ քննութիւններ ընելու, յայտնապէս պիտի տեսնեն որ ազգային գործոց տարտամ վիճակին ուրիշ աւելի հիմնաւոր պատճառներ ունի։

Մեն մարդ թող իր մտնաւոր վիճակին նկատմամբ չափէ ու կշռէ, և անմիջապէս այն պատճառներուն գլխաւորն անձամբ կը գտնէ։ Ոմ չգիտեր որ մտնաւոր կենաց գիւրութեան միջոցը դրամն է։ ուստի հասարակաց գործերուն ալ գիւրութեան միջոցը դրամն ըլլալը գիտնալու համար մեծ ամտեռագէտ մ'ըլլալու հարկ չկայ։

Մեն մարդու գիտցած սովորական առածները պիտի կրկնենք եթէ ըսենք, որ առանց դրամի ոչ վաճառականը վաճառականութիւն կրնայ ընել, ոչ սեղանաւոր մը սեղանաւորութիւն, ոչ։ • • • ոչ • • • բայց կը տեսնես որ ասոր եաթը չգար։

Ըսել թէ Ազգային մ'առանց դրամի կրնայ գործ յառաջ տանիլ, աւելի պարզապէս ըսել է թէ արեւն արեւմուտքէն կը ծագի, կամ թէ լուսինը գիւրեկը կը լուսաւորի։ Կարծենք թէ ոչ ոք պիտի պնդի թէ այսպէս չէ, և վարչութեան առաջին ոգիոյն ընդդիմացողներ շատ կան։

Ուրեմն ահա վարչութեան ապարդիւն ընթացքին գլխաւոր պատճառը, զոր Ազգը կը տեսնէ, կը գիտէ, և ուրուն դարմանը մատուցանելու նախընթերը պարտաւոր է։ Ստոյգը խօսելով՝ սիրտերնիս կը ճմլի որ իրեն ցաւալի ճշմարտութիւն մը յայտնենք, ճշմարտութիւն մը, զոր եթէ մեք զմեզ խաբելով ճանչել չուզենք, օր մը Ազգին ապագան կործանել կ'սպառնայ։

Դրամագլուխ չունեցող վաճառական մը ինչ վիճակի որ կը հասնի, նոյն վիճակին կը հասնի նաև դրամ չունեցող վարչութիւն մը։ Ասիկա պարզ բան մ'է, և կարծենք մեր Ազգայինք վաճառականութենէ շատ աղէկ կը հասկնան որպէս զի աւելի ընդարձակ բացատրութիւններ տալու ջանանք։

Ազգայինք կուզե՞ն արդեօք վարչութեան և Ազգին գլխուն այսպէս այպանելի անպատուութիւն մը չբերել, թող փութան իրենց լուսնայներն ազգային բարօրութեան համար չմնայելու, և յայնժամ Սահմանադրութեան նոր կենդանութիւն մը տուած կըլլան։ Առանց այս նիւթական մեծ դժուարութիւնը բառնալու, ընդունայն գանգատներ ընելը՝ ազգասէրներու սիրտը վհատութեամբ և յուսահատութեամբ լցուցել է։

Ուրիշ պատճառ մ'ալ կայ որ ոչինչ նուազ խոշնդոտ մ'է Սահմանադրութեան գործադրութեանը։ Գլխաւոր առաջնորդներուն տրուած հրահանգներն անգործադրելի մնացած են մեծաւ մասամբ, և շատ տեղերէ պատասխան անգամ առնուած չէ։ Հետեւաբար գաւառաց մէջ Սահմանադրութիւնն անգործադրելի մնալով, Կեդրոնական Վարչութեան կամնաւոր ընթացքին ալ մեծ արգելք եղած է։

Ասանկով վարչութիւնն ամէն կողմանէ դժուարութիւններով շրջապատուած, աւելի ազգայնոց կարեկցութեան ու քաջալերութեանը կը կարօտի։ և տեսնուած անգործութիւնն ալ՝ եթէ Սահմանադրութեան արդիւնքն է, կամ վարչութեան անգամոց կամաւոր պարտազանցութեան մէկ հետեւանքը, այլ բուն իսկ ազգայնոց անտարբերութեան, դրամի պակասութեան և գաւառաց մէջ անկարգութեանց յարատեւելուն արդիւնքն է։

Գաւառները քննիչներ զրկելու գաղափարը թէև շատերուն փափաքած օգտակար մէկ բանն է, բայց ասալեա մնացած է, որովհետեւ քննիչ զրկելու համար նոր ծախքեր ընել հարկ է։ Ասկից զատ օրէնքի բարեկարգութիւններ և ազգօգուտ ձեռնարկութիւններ բոլորովին բարձի թողի մնացած են, վասն զի վարչութիւնը բոլորովին անկարող վիճակի մը մէջ է այսօր։ Աւելցուր ասոր վայ ազգային գործոց կրած վնասը, և ահն յանդիման կերեւի թէ որչափ սուղ պիտի նստի Ազգին այս անտարբերութիւնը, որուն վախճանը կործանման կառաջարկէ։

Ազգին ճշմարիտ բարեաց ի՛սրտէ փափաքող ըլլալով, անոր բարեկամը եղած չէինք ըլլար եթէ իրաց ստոյգ վիճակը չնկարագրէինք։ Անոնք որ գըժգոհ են վարչութեան տարտամ ընթացքէն, պէտք էր որ նախ զայն իր գըժուար կացութենէն հանելու համար ձեռն օգնութեան կարկառէին, և ոչ թէ վհատեցուցիչ խօսքերով պատճառ ըլլային որ շատերուն ազգասիրաբար յանձն առած փափուկ պաշտօնն իրենց համար անպատուութիւն բերող պաշտօն մ'ըլլայ։ Արդէն հրա էրտական հրաժարականի եռուէ գալով՝ նախորդ վարչութիւնը լուծեց, և թեպետ ներկայ վարչութիւնը մինչեւ ցարդ իր պաշտօնը շարունակելէ դադրած չէ, ի՞նչ ընելու է եթէ մարտամոյ մէջ՝ որ արդէն հասնելու վրայ է, և երբ ազգային ժողովոյ փոփոխութիւնները պիտի ըլլան, ազգային պաշտօն մը յանձն առնելու համարձակող չգտնուի։

Պարտուցեալ իրաւանց սրբազան բաներն ամէն ատեն մարդկային ծնկերութեան երկու մեծ սիւներն համարուած են։ Այս սիւներուն մէկը թող չըլլայ, ընկերական շինուած մը կանգնել անկարելի է։ Ազգը իրաւունք ունի Ազարչութենէն համար պահանջելու և անոր անգործութիւնը կամ սխալմունքը կշտամբելու, և այս պատասխանատուութենէն փախչող վարչութիւն մը օրինաւոր չէ։ Արդարև Ազգն իր ձեռնտուութիւնն երբեք խնայած չէր Ազարչութենէն, և ազգային ոյժ ալ մինչեւ հիմա ուշանալուն պատասխանատուութիւնը կերպով մը Ազարչութեան կը վերաբերի, որ՝ անուշաբոյս սելով՝ այս մասին պէտք եղած գործունէութիւնը չկրցաւ ցոյց տալ։ Բայց որովհետեւ անցեալին վրայ երկար բարակ խորհրդածել, ցաւիլ, գանգատիլ և ողբալը՝ ոչ ներկային և ոչ ապագային դարման կրնայ մատուցանել, ուստի անցեալը մէկ կողմ ձգելով և ապագայն միայն նկատելով կըսենք։ եթէ Ազգը կուզէ որ իր վարչութիւնն այսուհետեւ գործ մը տեսնելու կարող ըլլայ, և ինքն ալ անիկ խատիւ համար պահանջելու իրաւունք ունենայ, անոր հարկ եղած դրամական նպաստը պէտք է ընծայուի։

Ազարչութիւն ի՞նչ բանի պիտի գործածէ Ազգին առած դրամը։ Ազգային պէտքերու։ Հապա այս է խնդրոյն վերջին լուծումը։

Իսկ մեք՝ որ ոչ Ազարչութեան կողմ կուսակից կենալ կուզենք իր ամէն շարժումները խնկարկելու համար, և ոչ Ազգին աչքը մտնել կուզենք զինքը խաբելով կամ ասոր անոր վայ անտեղի յարձակումներ ընելով, մեր խղճին վայ ծանրացած բեռը թեթեւցուցած կըլլանք՝ թէ՛ Ազգին և թէ՛ Ազարչութեան փոխադարձ իրաւունքն ու պարտքը յիշեցընելով։ Երբեմն թէ մեր փափաքները կատարուէին, և այս խնարհ յորդորներս զրգիռ տային երկու կողմանէ նոր եռանդով մ'Ազգային բարեացը աշխատելու։

«. . . խմբագիր։

«Ձեր նախորդ թիւին մէջ կարդացի Յ. Ն. սառպագրութեամբ ազգային երեսփոխանի մը կողմէ գրուած նամակը որ Հաղաքական ժողովին առաջնորդական վիճակաց մասին ըրած անօրէնութեանց կը պատկանի։

Մեծարգոյ Յ. Ն. կը զարմանայ և մանաւանդ անհաւատալի կը թուի իրեն որ Հաղաքական ժողովը այնպիսի անօրէնութիւններ եւ անանց գործադրութեան որոշում ըրած ըլլայ։ և կը յաւելու թէ որչափ որ Հաղաքական ժողովին վճիռը և անօրէնութիւնները քննադատելու միտք չունի, ըստ որում Հաղաքական ժողովը իրրև լեզաքր իշխանութիւն կը նկատէ, բայց կուզէ պարզապէս խորհրդածել։

Եւ հետեւապէս կը խորհրդածէ թէ Հաղաքական ժողովը իրաւունք չունի ընդհանուրին վերաբերող խնդիր մը ինքնին վճռել, որով օրէնք տուած կըլլայ ընդհանուրին, մասնաւորապէս առաջնորդական վիճակաց փափուկ խնդրոյն մէջ։ և ասով Հաղաքական ժողովին ընդհանուրին իրաւասութիւնը շրջած և Ս. Պատրիարքն ալ իր երդման դէմ մեղանչած կըլլայ։

Այս նամակին վայ Հաղաքական ժողովոյ Ա. սեմ. Աթենագորին կարծիքն ալ առնելով՝ արժան կը համարիմ քանի մը խորհրդածութիւններ ընել և մեծարգոյ նամակագրին յայտնել, իր կասկածը գլխովին փարատելու համար, որ արդարև Հաղաքական ժողովը իր ԻԸ նիստին մէջ որոշած է, ինչպէս որ ձեր լրագրին ալ գրած էր։ 1° Առաջնորդական վիճակները ներկայ գրից մէջ թողուլ։ 2° Բոլոր Սահմանադրութեան դաւառական վարչութիւնները հաստատել։ 3° Մանր առաջնորդութիւնները իրենց մօտ գտնուած առաջնորդութեանց հետ քաղաքականապէս միացընել։

Ուստի սրբազան Պատրիարքը սահմանադրութեան Գործ. յանձնաժողովին պատրաստած Ռ. անօրէնութիւնը՝ Հաղաքական ժողովով եղած քանի մը փոփոխութեամբ՝ արդէն առաջնորդաց զրկելու վայ է։

Երբ՝ Մեծ. Յ. Ն. կը զանայ Հաղ. ժողովին այս գործողութեան իրաւունքը, թէ և կը մոռնայ որ մ'ի և նոյն զերին մէջ զանի իրը «լեղաբոր իշխանութիւն» կը գաւանի, թէ և կը մոռնայ որ Ընդհանուր ժողովը 1863 սեպտեմբեր 20ին ըրած առաջին նիստին մէջ Հաղաքական ժողովին յանձնեց Գործադիր յանձնաժողովի մը միջոցաւ

սումնական է, գործունեայ է։ Իսկ Հայաստանի մէջ բիրտ է, իր լեզուն ալ չգիտեր, ոգեաէ է, անհոգ է։

Բայց ո՜հ, հայը Հայաստանէն դուրս հայ չէ։ Գողղեսացի է ի Փարիզ, Անգղեսացի է ի Լոնտրա, Ռուս է ի Պետերբուրգ։ Ի՞նչ է ասոր դարմանը։ —Ա՜հ, ես չեմ գիտեր։ Ի՞նչ պիտի ըլլայ ասոր փոխանը։ —Ինձի մի՛ հարցուներ։

Ոմ երաժշտութիւն, ե՛կ ուրեմն և այս թմրած սիրտերը կենդանացո՛ւր։ Եւ դուն, Հրա՛նտ, եթէ ազգային բանաստեղծի մը փառքը ժառանգել կուզես, քու գեղեցուն տաղերդ այդպէս ժլատութեամբ մի՛ տար։ Երգել սովրեցէ՛ք, հայե՛ր, բայց Լաֆոնթէնի ճպռտուին պէս ասիկա ձեզի բանդրդ մի ընէք։ Երգեցէ՛ք միայն կենաց հոգերը փարատելու համար։ Երգեցէ՛ք ձեր Հայաստանը ոգեւորելու համար։ Երգեցէ՛ք յառաջիմութեան ասպարէզին մէջ նոր քայլ մ'ալ ընելու համար։

Երաժշտութեան անոյշ ներդաշնակները սրտերը կը մաքրեն։ Երկասարդութեան ամենէն փեմ պարծանքը ջերմ սիրտ մ' ունենալն է, ուր ներդաշնակութեանց հետ կը մտնեն վեհ զգացումները։ Թոխծեալ և անկարեկիր սիրտերը՝ սիրտերը կը թունաւորե։ Յուսահատութեան մայրն անիկա է։ Ոմ չգիտեր թէ ամենէն սարսափելի բաներուն պատճառն ալ յուսահատութիւնն է։ Նոխակնամութիւնը իրրև փրկարար խարիսխ մը ուած է մեզ յոյսը։ Կենաց ալեկոծութեան ատեն ամէն մարդ անոր կը փութթուի, և մահուան վայրկենին անգամ յոյսն զմեզ չթողուր։ Հնարի մեզմ հարուած մը բաւական է մարած յոյսերն արծարծելու համար։

Ծանրախոհ փիլիսոփայնե՛ր, հեգնեցէ՛ք այս խօսքերս։ Արդս ձեր կարծածին չափ անդգայ չէ։ Աշողո՛ք Ոսպէսրիբ, քու սիրտդ մարմարիոնի պէս սառն էր, այլ էլ՝ գաղանի գոլովէր արդեօք Տիւբէյի աղջկան երաժշտութենէն։ Սքանչելի՛դ Շարլոթ-Բորտէ, երաժշտութեան ձայնը էր՝ որ քու դիւցազնական սրտիդ մէջ Մարայի դատակնիքը տուաւ (1)։

Փիլիսոփայից ցուրտ խորհրդածութիւններն այնպիսի զրուութիւն մը ներշնչելու անկարող են։ Անոնց հակասական սկզբունքները մարդս շատ անգամ եսականութեան կառաջնորդեն կամ մարմարեայ ապձանի մը կը փոխեն։ Գիտութիւնը յարատեւ փոփոխութեան մէջ է, և այսօր երեկուան դիտականին վրան կը խնդան։ Սակայն սրտի յատկութիւններն անփոփոխ են, և սրտէն ծագումնառնող ու սրտի վրայ ներգործող բանաստեղծութիւններն անմահ են։

Երաժշտութիւնն ալ այնպէս է, սակայն մարդոյ ճաշակին համեմատ կը ներգործէ իրենց վրայ։ Աստուածոյ վայրենին գուցէ իր եղեգնեայ փողն աւելի ճաշակ կառնէ, քան թէ Գիթհովէնի դաշնակներէն։ Եւ ինչո՞ւ համար եղեգնեայ փողը վայրենւոյն զուարթութիւն չպիտի տայ, ոչ ապաքէն

(1) Լամարթին • պատմ • Ժիրոնատանց •

քաղաքակրթեալներն անոնց ապակիի կտոր մը կամ բոժոժ մը տալով փոխարէն ափ մը ոսկի կառնէին։ Այսրենին զքաղաքակրթեալը խարել կը կարծէր և քաղաքակրթեան զվայրենին։ Մարդկային ճաշակն ու զգացումը մի և նոյն են, բայց կրնան աւելի ազնուանալ և դաստիարակութեամբ աւելի վսեմանալ։

Աշխարհ օր քան զօր վսեմանալու, ազնուանալու, դաստիարակուելու ըսկըսած է։ Հաղաքակրթութիւնն իր գործն յառաջ կը տանի, և դարաւոր ոգիտութեան կանգնած անջրպետը կը կործանէ։ Հաղորդակցութիւնը կայծակի պէս կ'արագանայ։ Ազգ ազգի գիտութիւնը, գրականութիւնը, գեղարուեստները, ճարտարութիւնը, ինչպէս նաև երաժշտութիւնն ալ փոխ կառնէ և կուտայ։ Անուններ կան որ ո՛չ Իտալական են, ո՛չ Գերմանական, ո՛չ Գերմանական և ո՛չ Անգղեական, այլ այսօր Եւրոպական են և փաղը սիեկերական պիտի ըլլան։ Ինչպէս Հոմեր և Վիրգիլ՝ միայն Յունաց և Հռովմայեցւոց համար չեն, անանկ ալ Շէյքսպիր կամ Ռոսնէյլ միայն անգղեացւոց և գաղղեացւոց համար չեն։ Յոյնք և Հռովմայեցիք անցան, այլ հեռահեռ եկող ազգերը հիացմամբ կը յիշեն անոնց մեծ բանաստեղծներուն անունները։ Անգղեացիք և գաղղեացիք ալ կրնան անցնիլ, սակայն, «հանճարին փառաւոր գործերը, ինչպէս կ'ըսէ Սալլուստոս, հոգւոյն պէս անմահ կը մնան»։

Այնն է նաև երաժշտութեան կարգին մէջ։ Ռոսսինի՝ Իտալացի, Մեյերպիր՝ Գերմանացի։ Թէ մին և թէ միւսը իրենց ազգին մասնաւոր ժառանգութիւնները չեն։ Անոնց երգերը բոլոր եւրոպական սրահները կը հնչեցունեն, և շատ վեհապետաց, իշխանաց, ազնուականաց, հեշտութիւն կը պատճառեն։

Բայց Հայ ազգէն հարցնենք թէ բաղդին գդուանքը վայելող քանի մ' անձինք այն ճարտար երաժիշտներուն երգանակները ընելու արժանացած են։ Բա՛ղ, հայերը սակաւին հարկաւորը

գաւառական երեսփոխանաց ընտրութիւնը փութացնել, և մի և նոյն յանձնարարութիւնը քանի քանի անգամ կրկնեց։

Թէ և այս պարզ գործողութիւնէն իրաւասութեան խնդիր մը յուսերու պատճառ չկայ, սակայն Մեծ. Ց. Ն. զայն կը յուզէ, և կը կարծէ թէ Ռաշ. ժողովը Ընդհանուր ժողովին պաշտօնը կը վարէ։

Ռաղաքական ժողովը իր պաշտօնին շրջանէն, որ Սահմանադրութեան 41 և 43 գ. յօդուածները ճշդելի սահմանած են, շեղած չունի բնաւ այս պարագայիս մէջ։ Ռաղաքական ժողովը ընդհանուրին վերաբերեալ խնդիր մ'ինքնին լուծած չէ։ Ազգին «նոր օրէնք» մը տուած չէ։ այլ լոկ տնօրէնութիւն մ'ըրած է, կամ լաւ ևս ըսեմ՝ Սահմանադրութեան գործադրութեան համար հրահանգներ պատրաստած և Բարձրագոյն զրկած է 'ի գործադրութիւն։ Մինթէ Ռաշ. ժողովին իրաւասութենէն վե՞ր է հրահանգներ պատրաստելը Սահմանադրութեան տրամադրութեանց համաձայն։ Մինթէ Ռաշ. ժողովը՝ որ բան նամակագրին լեզուր իշխանութիւն մ'է, ամենայնգամ հրահանգ զրկելուն Ընդհանուր ժողովին դիմելու պարտաւոր է։

Մեծ. Ց. Ն. օրինաց և վարչական անօրէնութեանց մէջ տարբերութիւնը շփոթելով իրաւասութեան խնդիր մը կը յարուցանէ, և պարզապէս խորհրդածելու բնարանը մոռնալով, Ս. Գաբրիելը և Ռաշ. ժողովը կամ բաստանէ լուծելայն իբր պարտազանց, ինչպէս որ նամակին ոճը կը ցուցնէ։

Սակայն եթէ Մեծ. Ց. Ն. կամբաստանէ Ռաշ. ժողովը չէ թէ ըրած՝ այլ չըրած անօրէնութեան մը համար, այն ժամանակ ուրիշ խնդիր մը կը ծագի՝ զոր ինքը ուղղակի և աւելի բացորոշ մեկնել չէ ուզած, և որ հարկաւ Ընդհ. ժողովին օրինաւոր Բանանին պիտի ներկայանայ և պէտք եղած բացատրութիւնները պիտի արուին։

Բայց այս առթիւ աւելորդ չեմ համարիր յայտնել նաև որ 'ի հաստատութենէ ետոյ Ս. Գաբրիելին և Ռաշ. ժողովին մեծ հոգն ու փափաքը եղած է գաւառաբնակ ազգայնոց բաղձանաց և Ընդհանուր ժողովին յանձնարարութեան համեմատ գաւառական վարչութիւնները հաստատել։ Այս կարգադրութիւնը ծանր էր և դժուարին, նկատելով Բարձրագոյն վիճակաց բազմութիւնը և սահմանաց շփոթութիւնը։ Այս հին դրութեան դարման մը տանելու հոգը բաւական զբաղեցուց Սահմ. Գործադիր յանձնաժողովը, և 'ի վերջէ վիճակներն ըստ կուսակալութեանց սահմանելու, կրօնական և քաղաքական իրաւասութիւնները որոշելու և առաջնորդաց թիւը պակսեցնելու համար օրինաւոր յատակագիծ մը պատրաստեց։ Սակայն սոյն յատակագիծը կրկին և կրկին քննութեամբ՝ ոչ միայն հիմնական փոփոխութիւններ կը պահանջէր գործադրութեամբը, որով գաւառաբնակ ժողովուրդները մեծ շփոթութեան և յուզման մէջ իյնալու կասկածներ կուտար, այլ և խիստ երկար ժամանակի և մանաւանդ յաստուկ տեսուչներ կարգելու համար զբաղանական միջոցներու կը կարօտէր, որոց համար Ընդհ. ժողովը անցեալ տարուան երեսփոխանաց ընտրութեամբը՝ որ անհրաժեշտ՝ իր ամբողջութիւնը կը գտնէ, և օր առաջ գաւառներն ալ կունենան իրենց ներկայացնողներն այն Ընդհ. ժողովին մ'ը՝ որ 'ի հարկէ գաւառական խնդիրներու վրայ կուզէ դիտակցութեամբ տնօրէնութիւններ ընել։ այն Ընդհ. ժողովին մէջ՝ որուն իրաւասութեան պաշտպան և ջատագով եմք բնականապէս և մեք, սակայն կատարեալ օրինաւորութեան համար կը փափաքինք որ Մեծ. Ց. Ն. ին տկնարկած «ընդհանուրին», որ հարկաւ գաւառաբնակ հայերն են, օրէնք մը տալու համար գաւառական երեսփոխաններն ալ նոյն օրինաց հաստատութեան մասնակցին։ Այս անհրաժեշտ մասնակցութեամբ կարելի է բարեկարգել վիճակները, և անոնց սահմանները հեռացնել՝ եթէ ամբողջութիւնը գտած Ընդհ. ժողովն արժան դատուի՝ օրինաւոր դրութեան մէջ դնել։

29 յունվար 1865 Գիւանապետ
Պատրիարքարան Հայոց Ս. Մամուրեան
Կ. Պոլիս

Հատարակաց կրթութեան ժողովին ազգիս կողմանէ անդամ ընտրուած Ա. սեմ. Օտեան Գ. Եֆէնտին պաշտօնով դուրս գացած ըլլալուն պատճառաւ նոյն ժողովին հրաժարած, նոյնպէս Ռաշ. ժողովոյ կողմանէ ընտրուած Ա. սեմ. Սուփան պէյ Բալանեան ալ՝ Ռաղաքական ժողովին հրաժարած ըլլալուն պատճառաւ յիշեալ ժողովին ալ հրաժարած ըլլալով, Ռ. Գրքան հրամանին համեմատ Ռաշ. ժողովը նոր ընտրութեան ձեռնարկեց, և այս անգամ Ազգին կողմէն ընտրուեցաւ Ա. սեմ. Սուփան պէյ Բալանեան։ Ռաշ. ժողովոյ կողմէն ալ Ա. սեմ. Բարունակ պէյ Ֆերուհ։

Իզմիրէն ցաւալի լուրեր ստացանք այս շաբթու։

Խնչկարներու և արձաններու շինութեան պատճառաւ Թաղական խորհրդին և ժողովրդեան մէկ մասին մէջ ծագած ձախող վէճը ոչ միայն հիմնական փոփոխութիւններ կը պահանջէր գործադրութեամբը, որով գաւառաբնակ ժողովուրդները մեծ շփոթութեան և յուզման մէջ իյնալու կասկածներ կուտար, այլ և խիստ երկար ժամանակի և մանաւանդ յաստուկ տեսուչներ կարգելու համար զբաղանական միջոցներու կը կարօտէր, որոց համար Ընդհ. ժողովը անցեալ տարուան հրամանով հաստատեցին մէջ յատուկ կոչմանեալ թիւն մը էր բրած։ Ասկէ զատ Տէրութեան գաւառական կառավարութիւնները, որոց վրայ հիմնուած էր յատակագծին գրութիւնը, նոր փոխութեանց ենթակայ ըլլալիքը իմացուելով, կեդրոնական Վարչութեան Խառն ժողովը՝ Խառն յանձնաժողովի մը առաւած տեղեկագրին վրայ՝ որոշեց սոյն յատակագծին գործադրութիւնը առայժմ ետ ձգել, արդի վիճակային գրութիւնը քանի մը փոփոխութեամբ պահել և գաւառական վարչութեանց կազմութեան ձեռնարկել։ Այս որոշման գործադրութիւնն ալ հաւանական է որ տեղական դժուարութեանց հանդիպի, բայց գոնէ գաւառական վարչութիւնները քիչ ժամանակի մէջ կ'սկսին գոյութիւն ստանալ, ինչպէս որ Թաղ. խորհուրդները մեծ մասամբ ստացած են արդէն և ըստ օրինի կը գործեն։ Կեդրոնական Ընդ. ժողովը գաւառական երեսփոխանաց ընտրութեամբը՝ որ անհրաժեշտ՝ իր ամբողջութիւնը կը գտնէ, և օր առաջ գաւառներն ալ կունենան իրենց ներկայացնողներն այն Ընդհ. ժողովին մ'ը՝ որ 'ի հարկէ գաւառական խնդիրներու վրայ կուզէ դիտակցութեամբ տնօրէնութիւններ ընել։ այն Ընդհ. ժողովին մէջ՝ որուն իրաւասութեան պաշտպան և ջատագով եմք բնականապէս և մեք, սակայն կատարեալ օրինաւորութեան համար կը փափաքինք որ Մեծ. Ց. Ն. ին տկնարկած «ընդհանուրին», որ հարկաւ գաւառաբնակ հայերն են, օրէնք մը տալու համար գաւառական երեսփոխաններն ալ նոյն օրինաց հաստատութեան մասնակցին։ Այս անհրաժեշտ մասնակցութեամբ կարելի է բարեկարգել վիճակները, և անոնց սահմանները հեռացնել՝ եթէ ամբողջութիւնը գտած Ընդհ. ժողովն արժան դատուի՝ օրինաւոր դրութեան մէջ դնել։

29 յունվար 1865 Գիւանապետ
Պատրիարքարան Հայոց Ս. Մամուրեան
Կ. Պոլիս

Հատարակաց կրթութեան ժողովին ազգիս կողմանէ անդամ ընտրուած Ա. սեմ. Օտեան Գ. Եֆէնտին պաշտօնով դուրս գացած ըլլալուն պատճառաւ նոյն ժողովին հրաժարած, նոյնպէս Ռաշ. ժողովոյ կողմանէ ընտրուած Ա. սեմ. Սուփան պէյ Բալանեան ալ՝ Ռաղաքական ժողովին

ինը թագաւոր են. Անգղեոյ, Բրուսիոյ, Հվէտի, Նորվէկիոյ, Տանիմարքայի Հռանտայի, Հանովէրի, Վիրթէմբերկի և Յունասանի. վեցը մեծ դուքս. Պատէնի, Հէս-Բասէլի, Մէքլէնպուրկ-Հվէրինի, Մէքլէնպուրկ-Սթրէլցի, Օլդէնպուրկի և Սաքս-Վէյմէրի. եօթն դուքս. Անհալթի, Պրունսվիքի, Նասսաի, Սաքս—Մէ ինինկէնի, Սաքս—Մլթենպուրկի, Սաքս—Բոպուրկի և Հլեզվիկ Հոլշթէյնի. եօթն իշխան՝. Լիբբէ—Տէթմոլթի, Լիբբէ—Հաւմպուրկի, Բէօս—Հլէյզի, Հվարզպուրկ—Բիւռոշլթատի, Հվարզպուրկ—Սէնտէրհաւզէնի և Վալդէքի. մէկ կայսրուհի՝ Հէս—Տարմշթատի. մէկ լանդգրաֆ՝ Հէս—Հոմբուրկի.

Յունագաւան վերադառնէ Ռուսաց կայսրը և Մահմէտականն է վերադարձ Սուլթանը.

Ամենայնէ զատ եօթն ալ հասարակապետութիւն կայ Եւրոպայի մէջ. երկուքը զուտ կաթոլիկ, Սան—Մարինոն և Վալ—ա՝Էնսոր. հինգն ալ՝ մեծագոյնս մասամբ բողոքական. Օրլեյներ, Համբուրկ, Գրէմ, Ֆրանքֆորթ և Լիպէք.

———

Կէսարիա, 27 յունվ. 1865.

. . . խմբագիր.

Թաղական մասուկին 1864 թուականին հաշիւը ներկայացնելու համար ամսոյս 24ին կիրակի օրը թաղիս Ս. եկեղեցւոյն մէջ սովորական Ընդհանուր ժողով մը կազմուեցաւ.

Այս ժողովին հրաւիրուած էին Ս. Եկեղեցւոյս քարոզիչ Սրժ. Տ. Յարութիւն վարդապետը, խոհեմազարդ Աւագերէց գահանայն եւ միւս պաշտօնական քահանայները, թաղական տուրքը վճարող մեծարգոյ լանակիները, ու գլխաւոր գնատուս եւ գործակալները՝ վերի սահմանի մէջ ուսման պարագող աշակերտներով մէկ տեղ.

Ժամը 7½ին ատեանը բացուելով տարեկան հաշիւ եւ ծախքի հաշուեցուցակը ու թաղական տուրքը վճարող ազգակիր անձանց անունները ցուցակը եւ խորհրդոյս պաշտօնն ու պարտաւորութիւնը յառաջ բերելով, անոնց մէջ գործադրածներուն ուանգործադիր մնացածներուն պարագայները յայտնելու նկատմամբ պատրաստուած անդեկագիրը կարդացուեցաւ.

Այս գործողութիւններէն անմիջապէս ետքը՝ դպրոցիս հայկաբանութեան դասատուն արդոյ Պ. Մարտիրոս Թէսոփճեանը ճառ մը խօսեցաւ. որով հասարակաց իրաւանց պաշտպանութիւնը գործնականապէս ազդասրաթեան պէտք ունենալը համոզիչ կերպովնկարագրեց.

Թաղիս դպրոցին մէջ Ցանկերէնի դասատուութեան սկզբնաւորութիւն ըլլալու համար բաղմականաց կոդմանէ տեղի ունեցած առաջարկութեան վրայ այս մասին խորհրդոյս ունեցած փափաքը՝ քանի մը խօսքով բնդարտուելէ վերջը՝ գործադրութիւնը իրեն անօրէնութեանը յանձնուեցաւ ու ընդհանուր գոհունակութեամբ եւ քարոզիչ Սրժ. վարդապետին օրհնաբանութեամբը ժամը 9½ին ատեանը գոցուեցաւ.

Ցիշեալ ժողովին մէջ կարդացուած տարեկան Ընդհանուր հաշուեցուցակը ու տեղեկագիրը՝ ի տեղեկութիւն ազգային կեդրոնական Վարչութեան Ամենապատիւ Ս. պատրիարք Հօր ուղարկուեցաւ համառօտ կերպով, ու մանաւանդ տեղեկութեամբ արտագրուած ու թաղիս ընակիչներուն բաժնուած ընդհանուր հաշուեկշիռներէն ալ 50 հատ մէկ տեղ.

Ամենադիր Ամենապատ
Մ. Ցէէ. Աբեղեան. Յէէ. Ցէբեկեան.

ԹԱՏՐՈՆ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ

ԵՒ

ԱԶԳԱՅԻՆ Ա. ԴԵՐԱՍԱՆՈՒՀԻՆ

. . . Խմբագիր Մասիս լրագրոյ.

«Հարաթ իրիկուն Մոնթէնեգրոյ կայսրութիւնը արդարև յաղթանակ մ'էր ազգային թատրոնին. Տ. Աբուսեահկին այն իրիկուն յանպատրաստից տասարանի վրայ ներկայանալը՝ իրեն և իր մեծարգոյ ամուսնոյն ազգասիրութեանը ապացոյց մ' էր ժողովգեան առջև. կարծես թէ այն իրիկուն թատրոնը այն անմոռաց դերասանուհւոյն կերպարանքը առած՝ կելլար շնորհակալ ըլլալու իր եռանդագոյզ հասարակութեան՝ զինքը այնպէս խրախուսելուն համար. հասարակութիւնն ալ իր կոդմանէ երախտագէտ ծափահարութեամբը ընդունեց իր առաջին դերասանուհին, որ ատեն մը մեր թատրոնին ոգին էր. Այս ընդհանուր ուրախութեան մէջ յայտնի տեսնուեցաւ. թէ Տ. Աբուսեահկին իր սիրելի հասարակութեան սրտին վրայ ձգած յիշատակները անմոռաց մնացած են, և թէ ինքը կը պահի մեր ազգային յառաջադիմութեանը. քանզի Երկինք այնպիսի դերասանական յատկութիւններ տուած են իրեն, որ առանց մանուաոր ուսման՝ ամեն տեսակ դերի մէջ միշտ զարմանալի յաջողութիւններ ձեռք բերած է. ողբերգութեանց մէջ՝ վսեմէ, թատերերգութեանց մէջ փափուկ, կատակերգութեանց մէջ զբաւարթ. Ըստ ծներնուս ապացոյց՝ ընթերցողք մոքերնին բերեն Սանդուխտը, Իլսէկօնան, Ադահը, և այլն. Մէջ ինքը՝ որ այ, տաղանդը երկինքէն առած է՝ կարելի չէ որ զայն բանտարկէ, և իրեն համար չկայ այնպիսի զբաղումմ ինչպէս իր տաղանդին ազդեցութեանցը չհետևիլը. Այն թատրերգը որ սովրած է տեսերներոց ընդարձակութեան մէջ զուարթ դպրոցներով ազատ թռիչ մը առնուլ, որքան անդիմութիւն է զինքը բանտարկելը և համբացնելը. այնպէս ալ պատկերհանի մը ձեռքէն վրձինը յափշտակելը, մատնագրի մը ձեռքէն գրիչը կորզելը, դերասանի մը կամ դերասանուհւոյ մը տեսարանի վրայ ելլելն արգիլելը.

«Պ. Ս. Պէզճեան՝ Տ. Աբուսեահկին մեծարգոյ ամուսինը, ազատամիտ, ուսումնական, ազգասէր, և մանաւանդ արհեստագէտ երիտասարդ մը գոլով, եռանդուն սրտով կը փափաքի ազգերնուս մէջ թատրոնին յառաջադիմութեան՝ որուն օգուտները խիստ ակնկ կը ճանչնայ. իր սոյն եռանդին բաւական ապացոյց մ'եղաւ, երբ շաբաթ իրիկուն հաճեցաւ որ իր կոդակիցը Օր. Ն. Կէօմրիւքճեանին խաղալիք մասը կատարէ. այն իրիկուն բոլոր ժողովուրդը գովեստներ կը կարդար իրեն. Ուստի ի՞նչպէս կրնայ Պ. Ս. Պէզճեանը՝ այնքան ազատամտութեամբ և ազգասիրութեամբ՝ զգկել Ազգային թատրոնը այնպիսի անձէ մը որ անհրաժեշտ է անոր յառաջադիմութեանը համար՝ այնպիսի ժամանակի մը մէջ՝ որ ազգերնիս տակաւին դերասանուհի չունի. ի՞նչպէս կրնայ որ Տ. Ոխթօրիին ամուսինը, երևելի և հարուստ մարքիզ մը ըլլալով, և իր ազգին մէջ ալ ղբաղուելով գործեալ հոչակաւոր դերասանուհիներ, կը հաճի յօժարութեամբ որ իր կինը աշխարհիս ամեն թատրոններուն վրայ հանդիսանայ. միթէ սահմանի շահելու համար. —ո՛չ անշուշտ, վասն զի երկուքն ալ իրենց համար չափազանցն անդամ ունին. այլ ի՞նչ բանի համար. — փառք աւելցնելու համար.

Եթէ Տ. Ոխթօրիին բոլոր աշխարհիս թատրոններուն վրայ ընդունած ծափահարութիւնները փառաց արձագանգներ են իւր մարքիզին, ոնոնք չէ՞ որ ազգօք Տ. Աբուսեահկին ալ իւր ազգային թատրոնին վրայ ընդունած կեցցէները իւր ամուսնոյն համար.

«Եթէ ս պագաց դարերն անջինջ պիսի պահեն ներկայ ժամանակիս աշխարհի առաջին դերասանուհւոյն անունը արեւելեայ պատմութեան մէջ, միթէ մեր ազգին առաջին դերասանուհւոյն անունը մեր պատմութեան մէջ պիսի ջնջուի. —ո՛չ բնաւ. ուստի քիչ պարծանք է Պ. Ս. Պէզճեանին համար իւր կենակցին ընդունած պատիները. Բայց ի՞նչ պիսի ըսեն իրեն ազգասէրք և ազատամիտք՝ երբ իմանան թէ քանի մը տգէտ ու նախապաշարեալ մարդոց անհեթեթ կարծիքներուն համար՝ զազգն ալ և զինքն ալ այս փառքերէն կը զրկէ. Ի՞նչ փաստ ուներն դոքա դերասանութիւնը անպատիւ համարելու. ի՞նչ է դերասանի մը կամ դերասանուհւոյ մը պարտաւորը—առաքինութեանց վսեմութիւնը և մարդութեանց գարշելիութեանը ցուցնել ժողովրդեան, հանճարեղ մարդու մը խօսքերուն արձագանգ լինելով. ուստի այսպիսի պարտաւոր մը ի՞նչպէս կրնայ նուաստ սեպուիլ, քանի որ այնպիսի վսեմնպատակի մը տէր է. Բայց մենք ի՞նչ կը յոգնինք, միթէ այդ անհեթեթ կարծիքները կրնա՞ն ազդեցութիւն մը ունենալ երիտասարդի մը սրտին որ ա՛ռնց դասէն չէ, և իր ազգին յառաջադիմութեանը կը փափաքի. Բայց փառք Աստուծոյ, այս օրուան օրս այդ հիմնաւորից նախապաշարմունքները վերցած են ազգերնուս մեծագոյն մասէն, և եթէ դանուին երկու հոգի՝ որ Պ. Ս. Պէզճեանը մեղադրեն, այլ ուրիշ զինքը պիսի դողին. Ուստի կը յուսամք որ այն երկու հոգւոյ համար ինքը պիսի չուզեցայ միւս ուրիշը զրկել ազգային պարծանքէ մը, և մեր բարեկամական և վերանամայն ազգասիրական յորդորը ընդունելով՝ իւր ազգին յառաջադէմ մասին շնորհակալութեանցը արժանի պիսի հանդիսանայ.

«Կը խնդրենք ձեր ազգասիրութենէն բարեհաճիլ սոյն յօդուածիս տեղի մը շնորհել ձեր պատուական թերթին մէջ, 'ի քաջալերութիւն մեր ազգային առաջին դերասանուհւոյն և 'ի յառաջադիմութիւն մեր ազգային թատրոնին.

Կ. Պոլիս 25 յունվ. 1865

Ազգասէր երիտասարդ.

ՕՐԱՆՈՒՅՑՈՒՄ

ԹԱՏՐՈՆ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ

Ի նպաստ Օտա-Ֆէլլօյ Հայկ (օրիորդ) անուանեալին, յառաջիկայ վեցերորդ ամսոյն 4ին արտաքոյ կարգի թատերական ներկայացում մը պիսի տրուի. Հանդէսը պիսի բացուի երգով մը զոր Օտա-Ֆէլլօ եղբարքը պիսի երգեն 'ի պատիւ ընկերութեան. Յետոյ պիսի սկսի Վիքթոր Հիւգոյի հոչակաւոր Ընձէլի խաղը, որուն մէջ տիկին Երուսեակ անձնանուէր յօժարութեամբ Թիվզպէի ամենագեղեցիկ դերը ներկայացնելու կը բարեհաճի. Հանդէսը պիսի վերջանայ զուարթ զուարճալի մը.

Կը յուսանք որ եղբարքը և ազգակիցք կը պատուեն այս հանդէսն իրենց ներկայութեամբը.

———

ՊՕՐՍԱՅԻ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ՀԵՌԱԳՐԱՆՈՒՄ

Լոնդրա 8 փետրվար

Օսմ. Բոնտիլիէ՝ 51 7/8 52 1/8
Փոխ. 1858ի՝ 72 1/4 72 3/4
Փոխ. 1862ի 70 1/4 70 3/4

———

Փարիզ 9 փետրվար.

Օսմ. Բոնտիլիէ 51 3/4 51 1/16
Օսմ. Փոխառութիւն 1865ի՝ 550
Օսմ. Պանքա 690.

———

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Կ. Պոլիս 29 յունվար.

Լոնդրայէն Փեռը. 3 թուով (Ն. Տ.) առնուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ բանակին դիմը, որ Մերիկայի հաշուութեան լուրերուն պատճառաւ ինկած էր, դարձեալ երևելու սկսած է. Մեր քաղաքական մասին մէջ այն լուրերուն անհիմն ըլլալը ծանուցած ենք, և մեր անցեալ շաբթուան առաւարական յօդուածով նախատեսած էինք որ դարձեալ գիները վեր պիսի մղուին. Սակայն չենք կարծեր որ գիներուն բարձրութիւնը առաջուանպէս սաստկութեամբ շարունակուի, և Մերիկայի պատերազմն ալ հրապարակին վրայ մեծ ազդեցութիւն մը կարենայ ընել, վասն զի այլ և այլ երկիներ բանակի մշակութիւնն յառաջ երթալով՝ գրեթէ անդրկայի տարազգործոց պիտոյքը կը լցուն.

Առաջիկայ 1865 տարւոյն մէջ բամպակին ինչ վիճակի մէջ մնալուն վրայ օր հետևեալ տեղեկութիւնները կը կարդանք Լոնդրայի Էքսթոմիսթ լրագրին մէջ.

«Այս տարի հարաւային նաւահանգիստներն աւելի սատակի կերպով ծովու կողմանէ պաշարուելուն, անցեալ տարուան չափ Մերիկայէն Անգլիա բամպակ չկրնար գալ. Ֆրանսայէն և և Գերմանիայէն (Հոգկատան) առնուած լուրերը փափաքուածին չափ գոհացուցիչ չեն, բայց բամպակի մը շակութիւնն աւելցած ըլլալուն՝ անցեալ տարիէն աւելի բերք կրնայ ելնել.

«Սերկայ տարւոյս մէջ ելնելիք բամպակը հետևեալ կերպով հաշիւ կը ելլայ.

	հակ	կշիռ հակից լիտրա
Մերիկայէն	150 000	438
Եգիպտոսէն	300 000	500
Գրանիլիայէն	250 000	180
Հնդկաստանէն	1·500·000	385
Բերուէն և Բրեմանեան Հնդկ.	100 000	200
Տաճկաստանէն	100 000	355
Ջինաստանէն և Ճաբանէն	580 000	240
	2 900 000	

«Այս քանակութենէն 800 000 հակի չափ ուրիշ տեղը կրնայ երթալ, և Անգլիոյ սպառմանը համար կը մնայ 2·100 000 հակ. այսինքն Անգլիա շաբաթը 40 000 հակ բամպակ պիսի ըսպառէ, կամ միջին հաշուով 13 640 000 լիտրա. Սակայն այս բամպակներն Մերիկայի բամպակներէն աւելի անմաքուր և բուրդը կարճ ըլլալուն, աւելի շատ կ'սպառուին».

Լիքսնոմիսթ լրագրին այս յօդուածը կը վերջացնէ խիստ հաւանական համարելով բամբակին իյնալը. բայց ո՞չափ պիսի իյնայ, ասիկա ոչ ոք կրնայ գուշակել. միայն թէ, կրսէ, չը կարծուիր որ չափազանց իյնայ.

Մայրաքաղաքիս մէջ ալ բամբակի առևտուրը խիստ տարտամ էր, և անցեալ շաբթու նաւ դրուածներն էին 950 հակ.

Լէվանթ Հերալտ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ դարձեալ նոր պլենձ դրամներ պիսի դան, բայց կը յուսայ որ մայրաքաղաքիս մէջ շրջաբերութեան չպիսի երթան. որովհետև, կրսէ, յարգի բոլորովին կը կորսուի այն տեղն.

———

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ՀԱՄԱՌՕՏ ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ

ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՃԿԵՐԷՆ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅ ՀՐԱՄԱՆԱՒ

ԳՐԵՑ ՈՒ ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ

Յօհաննէս Ս. Քիւրքճեանցի

Ի Հալէպ

Կը ծախուի մայրաքաղաքս Վաղարշապատ Հովսեփի դրասենեակը.

———

Մ. Վ. ՏԸ ՖԷՐԷԱԼ

ԳԱՂՏՆԻՔ

ՀԱՒԱՏԱՔՆՆՈՒԹԵԱՆ

Լրագրոյս անցեալ տարուան մանր թերթերուն մէջ մասն առ մասն հրատարակուած այս հետաքրքրաշարժ վեպին առաջին հատորը (ընդ ամենը երկու հատոր պիսի ըլլայ) զատ կազմուած կը ծախուի լրագրոյս դրասենեակը և մայրաքաղաքիս ամեն հայ գրավաճառաց քով. Գին 15 ղուրուշ.

———

ՕՐԱՂԱՐԵՐԸ

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ԸՆՏԻՐ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷ

Թարգմանեաց 'ի Ֆրանսերէնէ
Սարգիս Կ. Զալբեանեան

Կը ծախուի մայրաքաղաքիս ամեն հայ գրավաճառաց քով. Գին 3 ղուրուշ.

———

ՕՄՆՈՒՅՑՈՒՄՆԵՐ

Ընդհանրի Պարան մը՝ որ մօտերս Ընդհանրապետի վերադառնայ, և Մանչէսթէրի և այլ որ և իցէ Մանիֆաքթուրայի վերաբերեալ տպրանաց լաւ հմտութիւն ունի, ամեն տեսակ տպրանքներն ուղղակի գործարաններէն քօմիսիոնով դնելու պատրաստ է.

Պատուաւոր անձինք կրնան իրեն վրայօք տեղեկութիւն տալ. Ուզողը պէտք է երթայ Մբասարը Հէյվաւանի կամ Մկրտիչ աղա Մանկասարեանին՝ որ կը գտնուին Ուսխարանը Թիւ Ֆէնկխանէին ալիւրի գործարանը.

———

Հրատարակիչ ազգային այս նոր տարուան ձէթն սկսած է ծախուիլ միշտ Պալմէ գրաբուն Թաշ խանը թիւ 56 մուղազան.

———

Ամ լրագիրը շաբաթը երկու անգամ կելլէ Հորեքշաբթի եւ Շաբաթ օրերը. Ով որ կուզէ կրնայ ստորագրուիլ, Կ. Պոլիս Ձիթիլի խանը լրագրոյս գրասենեակը: Իսկ դուրսերը հոգ. գաբարձուներն են՝

ԻԶՄԻՐ. Խաչատուր աղա Ց. Զաքիեան.
ԵԳԻՊՏՈՍ. Պօղոս էֆէնտի Կարապետեան.
ԱՆԴՐԻԱՆՈՒՊՕԼԻՍ. Մանտեսի Սուքիաս աղա Գալուստեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Պ. Խաչատուր Էլմասեան.
ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Զաքարեան.
ԱՏԱՆԱ. Նարարէք աղա Շանպազեան.
ՀԱԼԷՊ. Նիկողայոս աղա Տէր Մարգարեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Պ. Տ. Մուրատեան.
ԹԷՔԻՐՏԱՂ. Սարգիս աղա Գիրազեան.
ՎԱՆ. Գրիգոր Աղա Խաճանեան.
ԵՐԶՆԿԱ. Ընթերցասիրաց Թանգարան.
ԱՏԱԲԱԶԱՐ. Մանտեսի Յակոբ աղա Ց. Գրիգորեան.

Ուրիշ բաղաքներէ ստորագրուիլ ուզողները՝ այս տեղերէն մէկուն հետ կրնան բղրակցիլ.

Խմբագիր-Ցնօրէն
Կ. Ս. ԻԹԻՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ
Կ. ՊՕԼԻՍ ՁԻՆԻԼԻ ԽԱՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԴՐԱՄՈՅ ԱՐԺՈՒՈՒԹԻՒՆԸ

Կ. ՊՕԼԻՍ 30 ՅՈՒՆՎԱՐ	Բշ. 25	Գշ. 26	Դշ. 27	Եշ. 28	Ուրբ. 29	Շաբ. 30
	Լիր	Դրբ.	Դրբ.	Դրբ.	Դրբ.	Դրբ.
Օսմանեան լիրա Մէջ.	102	102	102	102	102	102
Բանկոյ արծաթ						
Թահվ. Միւմթազէ	66	66-12	66-10	66-12	66-8	66-8
Լոնտրա Ճէմիսէ հին	58-30	58-12	58	57-32	57-28	57-28
« « նոր	58-30	58-12	58	57-32	57-28	57-28
Ազիզիէ ստակով	56-30	57-12	57	56-32	56-28	56-28
« խօսքով						

ԱՐՄՏԻՔ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 30 ՅՈՒՆՎԱՐ

Ցորեն Թայզան	26—27	Ցորեն Բումէլիի	21—22
» Դանուբ	16—19	Եգիպտացորեն Դանրի	14—
» Սամսոն	—	Դարի Բումէլիի	8—
» Դանուբ կակղ.	17—19		

ՄԵՏԱՔՍ

(ԻՊԼԻՔ)

Պրուսա կարմ ԼԷՖԼ	520—550	» Հաճան »	60—
» Երկան »	530—540	» Խարապաղ »	55—
» Խօզակ Չոր	—	» Պարսկաս »	62—
Շարի հօխան Ֆրանք	65—	» Իրլանդ »	52—

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

		Ղուրուշ
Բամպակ Պալրքեսէր	հօխայ	13—14
» Կէյվէ	»	14—15
» Ամանա	»	—14
» Բուռնլի	»	—17
Բուրդ Էնգիլերի լուացված	»	—16
» » Չլուացված	»	— 8-20
» Պալրքեսէր Չլուաց.	»	— 9
Ճէյրի Էնգիլերիս	»	—11
» Թոխատ	»	— 9
» Զորում	»	— 8
Մաղը սեւ	»	18—20
» ճերմակ	»	14—16
Թիֆթիք Էնգիլերի	»	55—
Աֆիոն Պալրքեսէր	»	220—
Քիմիրլ Ցերեւ բանուած	»	20—23
Սալէպ Տաճկաստանի	»	14—16
Մէղրամոմ գեղին Տրապիզոն	»	—27
» » Անատօլու	»	—23
Սուսամ Բուռնլիի	»	4—10
Կատամի հունտ Բուռնլիի Քիլէ		—
» » Պանարմա	»	—
Զէթ Ակիվէդ	հօխայ	— 8
» Կիրիտ	»	— 7-20
Ամատ (Սապոն) Դանտիա	»	— 6
» » Միտիլի	»	— 5
Բրինձ Եգիպտոս Բէչիա	»	— 5-20
» Տիմիատ	»	—

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

		Ղուրուշ
Խանվէ Ռիսօ եւ Գամիս 100	հօխան	1000—1100
» Մառթին »	»	—
Շաքար գլուխ 6-10 Լ. Կնդ.	»	—
» Փոշի (Թօզ)	» »	—250
» Հոլ. գլուխ	» »	—280
» Փոշի	» »	—250
» Գաղդ. գլուխ	» »	—280
» Փոշի	» »	—240
Անագ (գալայ)	» »	—700
Պղպէղ (պիպէռ).	հօխայ	— 6
Լէղակ (չվիլիա) Պէնիալա	»	—150
» » Մառրաս	»	—140
Անուշադր (Նըշատըր)	»	— 6
Պղպաս (Զէլիք)	մնտուկ	—180
Կապար (Գուրշուն)	»	— 3-20
Թիմեղ (Թէնէքէ) զոյգ մնտ.	»	—525
Զինք սահատակ թիւ 7—12	Հայ	— 5
Երկաթ Անգ. ձողաձեւ	Կնդ.	68— 70
» Բեւեռցու	»	72— 74
» Տախտակ 1—14	»	100—110
» Բոլորակ	»	150—155
» Ռուսիոյ	»	120—150
Քարֆիձա Վարիլ	39 Հայ.	— 95
Խարխիսպէհ ճէն. զոյգ	Մնտ	—250
» Պէլճ.	»	—140
» Թրիէսթ	»	— 60
Սբատմաչէթ Վէննա	հօխան	— 15
» Թրիէստ եւ Գաղդ.	»	— 11